

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

Μια *δυναμική γεωγραφική ενότητα*, της οποίας τα όρια προσδιορίζονται από τις διαχρονικές μεταβολές των κοινωνικοοικονομικών χαρακτηριστικών, τις ροές και τις αλληλεξαρτήσεις των χωρικών μονάδων από τις οποίες συντίθεται.

«Ζωντανός οργανισμός» που αντιδρά στις διάφορες παρεμβάσεις.

Οικονομική περιφέρεια: έκταση συνεχόμενη και γεωγραφικά προσδιορισμένη

Οικονομικός χώρος: αποτελεί τμήμα του γεωγραφικού χώρου με τάση ταύτισης των ορίων τους και μέσα σ' αυτόν αναπτύσσεται η οικονομική δραστηριότητα. Κυριαρχείται από διακυμάνσεις και ροές που προκαλούν οι σχέσεις μεταξύ παραγωγής και διανομής των αγαθών (στη διαμόρφωση των οποίων σημαντικό ρόλο παίζουν οι αποστάσεις και οι τιμές).

Ομοιογενής Περιφέρεια

Ένα σύνολο ενοποιημένων χωρικών μονάδων, μέσα στα όρια του οποίου ελαχιστοποιούνται οι αποκλίσεις από τα προσδιοριζόμενα κοινά χαρακτηριστικά των χωρικών μονάδων από τις οποίες συντίθεται, ενώ έξω απ' αυτά μεγιστοποιούνται.

Πολική Περιφέρεια

Ένα σύνολο ιεραρχικά διαρθρωμένων ετερογενών χωρικών μονάδων, που έχουν λειτουργική συνεκτικότητα και αλληλεξάρτηση μεταξύ τους, μέσω ενός πλέγματος σχέσεων και ροών και εξαρτώνται από ένα κεντρικό πόλο ανάπτυξης.

Κατηγορίες πολικών συγκεντρώσεων

- *Κέντρα ανάπτυξης*, που είναι αστικά κέντρα με πληθυσμό ως 30.000 κατοίκους και σχετικά μικρή ακτίνα επιρροής.
- *Πόλοι ανάπτυξης*, που είναι αστικά κέντρα της τάξης των 100.000 ή κατ' άλλους των 200.000 κατοίκων.
- *Άξονες ανάπτυξης*, που συγκροτούνται από γειτονικούς πόλους ή κέντρα και
- *Μητροπολιτικές περιφέρειες*, με πυρήνα μεγάλου μεγέθους πολιτικό κέντρο (συνήθως άνω των 500.000 κατοίκων), σύστημα δορυφόρων πόλεων και ζώνες καθορισμένων χρήσεων.

ΚΥΡΙΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΠΟΛΙΚΩΝ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΩΝ

- ***Κέντρα ανάπτυξης:*** Τα κέντρα αυτά ασκούν επιδράσεις ενδοπεριφερειακές και μεταβάλλουν τις δομές και τις ροές στο εσωτερικό της περιορισμένης περιοχής τους.
- ***Πόλοι ανάπτυξης:*** Ασκούν επιδράσεις διαπεριφερειακές. Δεν επηρεάζουν μόνο την ανάπτυξη της περιφέρειας στην οποία είναι εγκατεστημένοι αλλά και την ανάπτυξη των γειτονικών περιφερειών, συντελώντας στην μεταβολή της κατανομής και των οικονομικών δραστηριοτήτων τους. Ειδίκευση της δημιουργίας πολικών φαινομένων στηριγμένων σε ερευνητικές λειτουργίες αποτελεί η σύγχρονη ανάπτυξη Τεχνοπόλεων και Επιστημονικών Πάρκων.
- ***Αξονες ανάπτυξης:*** Αποτελούνται από γειτονικά κέντρα ανάπτυξης ή σπανιότερα από γειτονικούς πόλους ανάπτυξης, που βρίσκονται σε στενή σχέση λόγω της ύπαρξης αναπτυγμένου δικτύου μεταφορών ή και του συμπληρωματικού χαρακτήρα των οικονομιών τους.

■ **Μητροπολιτική περιφέρεια:** Στην περιφέρεια αυτή υπάρχει ένας κύριος πόλος ανάπτυξης ο οποίος περιβάλλεται από σημαντικά αστικά κέντρα - δορυφόρους, των οποίων οι δραστηριότητες καθορίζονται από την δομή της οικονομίας της μητρόπολης. Οι δορυφόροι αναπτύσσονται με την εγκατάσταση παραρτημάτων των μεταποιητικών βιομηχανιών της μητρόπολης και με την μετεγκατάσταση βιομηχανιών από την μητρόπολη, καθώς επίσης και με την εντατική αξιοποίηση ορισμένων χαρακτηριστικών τους για την ικανοποίηση των αναγκών του πληθυσμού της μητρόπολης. Σε μια δεύτερη κατηγορία δορυφόρων μπορούν να περιληφθούν οι πόλεις - λιμένες, οι πόλεις με έντονη εξορυκτική δραστηριότητα, τα συγκροτήματα ιαματικών πηγών, τα παραθεριστικά κέντρα. Μεταξύ μητρόπολης και δορυφόρων υπάρχουν αγροτικές περιοχές, ο πληθυσμός των οποίων παρουσιάζει τάσεις μείωσης και απορροφάται στο ανθρώπινο δυναμικό των δορυφόρων.

ΕΙΔΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΠΟΛΙΚΩΝ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΩΝ

1.Πόλοι Θαλάσσιου Μετώπου

Οι πόλοι θαλάσσιου μετώπου μπορεί να είναι ταυτόχρονα αστικοβιομηχανικά συγκροτήματα εξοπλισμένα με υψηλού επιπέδου λιμενικές εγκαταστάσεις. Ευνοϊκοί παράγοντες για τη δημιουργία της ειδικής αυτής μορφής των πόλων ανάπτυξης είναι :

- η εξέλιξη των θαλάσσιων μεταφορών
- η ανάπτυξη της παγκόσμιας αγοράς πρώτων υλών
- ο ισχυρός προσανατολισμός συγκεκριμένων κλάδων σε θαλάσσια μέτωπα (Σιδηρουργία - Χαλυβουργία, Πετροχημικά, Αλουμίνιο, Πυρηνικές Μονάδες παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας κ.τ.λ.).

Οι **προϋποθέσεις για την ανάπτυξη των παράλιων πόλων** είναι :

- οι επαρκείς και σύγχρονες λιμενικές εγκαταστάσεις
- η ύπαρξη μεγάλων ελεύθερων χώρων για την εγκατάσταση των μονάδων
- επαρκή δίκτυα μεταφορών και τηλεπικοινωνιών για τη σύνδεση του πόλου με την ενδοχώρα.

Είναι χαρακτηριστικό ότι **στην Ελλάδα** όλα τα μεγάλα αστικοβιομηχανικά συγκροτήματα, που έχουν τις προϋποθέσεις να λειτουργήσουν ως πόλοι ανάπτυξης, βρίσκονται σε θαλάσσιο μέτωπο.

Ειδική μορφή παράλιων πόλων με δυνατότητα πόλων μεγέθυνσης αποτελούν οι **Ναυτιλιακές Βιομηχανικές Περιοχές**, οι οποίες είτε εξειδικεύονται σ' ένα κλάδο βαρειάς βιομηχανίας, είτε φιλοξενούν μονάδες πολλών βιομηχανικών κλάδων, είτε είναι μικτού χαρακτήρα.

Η μοναδική **ελληνική Ναυτιλιακή Βιομηχανική Περιοχή** ευρίσκεται στο Πλατυγιάλι Αστακού, στο Νομό Αιτωλοακαρνανίας.

ΕΙΔΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΠΟΛΙΚΩΝ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΩΝ

2. Άξονες Ανάπτυξης

Αυτή η μορφή πολικής συγκέντρωσης αφορά την εγκατάσταση βιομηχανικών μονάδων κατά μήκος ενός άξονα μεταφορών (κυρίως οδικού ή/και σιδηροδρομικού) ο οποίος είτε ενώνει δύο πόλους είτε διασχίζει ένα πόλο ανάπτυξης.

Στη διεθνή πρακτική κατά μήκος των Αξόνων Ανάπτυξης εγκαθίστανται κυρίως μονάδες :

- Παραγωγής Ενέργειας, όπως μονάδες παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος και διυλιστήρια.
- Βαριάς Βιομηχανίας
- Επεκτάσεις μονάδων που λειτουργούν στον πόλο.

Η επέκταση της βιομηχανικής δραστηριότητας στον άξονα εξαρτάται:

- από την επάρκεια των δικτύων (μεταφορών, τηλεπικοινωνιών, ηλεκτροδότησης κ.λ.π.)
- από την ύπαρξη κατάλληλης βιομηχανικής υποδομής κατά μήκος του άξονα όπως Βιομηχανικών Περιοχών, Τυποποιημένων Βιοτεχνικών κτιρίων
- από την ανάπτυξη του ίδιου του πόλου. Η έλλειψη χώρου για τις αναγκαίες επεκτάσεις ή την δημιουργία συμπληρωματικών ή νέων μονάδων οδηγεί στην επέκταση της μεταποιητικής δραστηριότητας κατά μήκος του άξονα.

Οι Άξονες Ανάπτυξης εμφανίζονται με τις ακόλουθες **μορφές** :

- Άξονες που συνδέουν δύο Πόλους Ανάπτυξης
- Άξονες που διασχίζουν έναν Πόλο.

Οι δύο κύριοι Αναπτυξιακοί Άξονες της Ευρώπης είναι :

- Ο **Άξονας Συγκέντρωσης της Βιομηχανίας** (Βόρεια Ιταλία - Γερμανία - Ολλανδία - Νοτιανατολική Αγγλία) και
- Ο **Άξονας Τεχνοπόλεων** της Νότιας Ευρώπης (Βαρκελώνη - Μονπελιέ - Σοφία Αντίπολις - Μιλάνο), ο επωνομαζόμενος "Βορράς του Νότου"

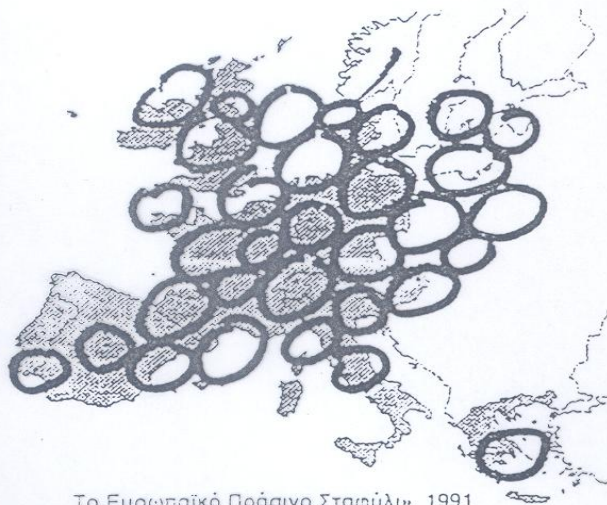

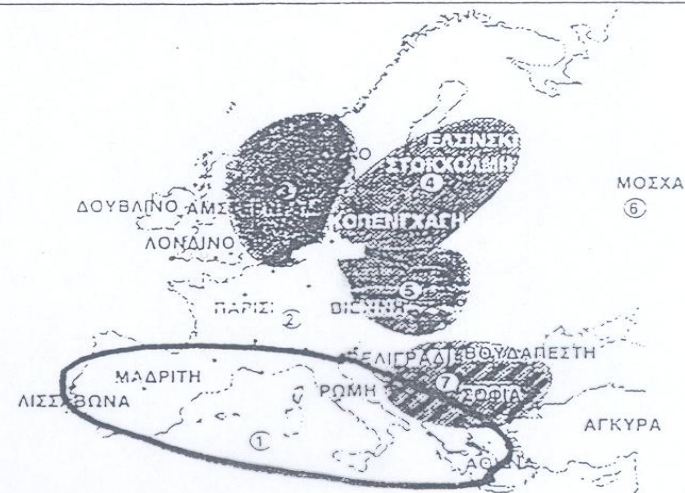
«Η Ευρωπαϊκή Μπανάνα», 1989

«Το Ευρωπαϊκό Μπλε Αστρο» 1991

Το Ευρωπαϊκό Πράσινο Σταφύλι», 1991

«Το Ευρωπαϊκό Σπίτι με τα Επτά Διαμερίσματα», 1991

Στον ελληνικό χώρο χαρακτηριστική περίπτωση άξονα ανάπτυξης είναι ο άξων που περιλαμβάνει την περιοχή της Εθνικής οδού Κορίνθου - Αθήνας και το μεγαλύτερο τμήμα της Εθνικής οδού Αθήνας - Λαμίας.

Η ένταση του φαινομένου της δημιουργίας αξόνων ανάπτυξης και οι δυνατότητες που παρουσιάζει οδήγησε, σε διεθνές επίπεδο, στην ιδιαίτερη πολιτική οργάνωση του χώρου κατά μήκος των αξόνων. Η πολιτική αυτή αφορά :

- την δημιουργία νέων αξόνων ανάπτυξης σε δυναμικούς πόλους
- την βελτίωση των συνθηκών ανάπτυξης της μεταποιητικής δραστηριότητας κατά μήκος ενός άξονα με την ενίσχυση της τεχνικής (δίκτυα) και της βιομηχανικής υποδομής (ΒΙ.ΠΕ)
- την σύνδεση πόλων ανάπτυξης με την δημιουργία αναπτυξιακού άξονα
- τη δημιουργία διακρατικών αξόνων ανάπτυξης

Περιφέρειες Προγραμματισμού

Οι περιφέρειες προγραμματισμού είναι γεωγραφικές ενότητες που αποτελούνται από όμορες χωρικές μονάδες και **οριοθετούνται για την άσκηση της περιφερειακής πολιτικής** και την εφαρμογή του περιφερειακού προγραμματισμού. Η λειτουργία τους προϋποθέτει **ενιαία προγραμματική ή και διοικητική δικαιοδοσία**, που απαιτείται για το σχεδιασμό, την εφαρμογή, την παρακολούθηση, την αξιολόγηση και την προσαρμογή της περιφερειακής πολιτικής και των αναπτυξιακών προγραμμάτων.

Οι περιφέρειες προγραμματισμού μπορεί να είναι είτε πολικές είτε ομοιογενείς περιφέρειες.

Περιφερειακό Πρόβλημα

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ – ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΙΤΙΑ

Κύριο χαρακτηριστικό:

Πολυσύνθετο φαινόμενο - Πολυμορφία

Συμπέρασμα: Οι περιφερειακές ανισότητες εμφανίζονται σε διάφορες μορφές

ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ
ΑΝΙΣΟΤΗΤΩΝ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ **4 ΚΡΙΤΗΡΙΑ** ΠΟΥ
ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΚΑΙ ΩΣ **ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ ΤΟΥ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ**

ΔΙΕΡΕΥΝΟΥΝ ΔΗΛΑΔΗ ΜΕ ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΟ ΤΡΟΠΟ ΤΙΣ ΜΟΡΦΕΣ
ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΑΝΙΣΟΤΗΤΩΝ ΠΡΟΣΠΑΘΩΝΤΑΣ ΝΑ ΤΙΣ
ΟΜΑΔΟΠΟΙΗΣΟΥΝ

Κριτήρια:

1. ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Αναφέρεται στο είδος, στην προέλευση των ανισοτήτων

Περιφερειακές ανισότητες με τη μορφή **άνισων ευκαιριών**:

- Οικονομικών (π.χ. στην απασχόληση)
- Κοινωνικών (π.χ. στη μόρφωση)
- Πολιτικών (π.χ. στο βαθμό συμμετοχής στα κοινά)
- Πολιτιστικών (π.χ. στην αναψυχή)

2. ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Αντιμετωπίζει τις ανισότητες ως **ανισότητες στο χώρο**

- Πρωτεύουσα – υπόλοιπη χώρα
- Μεγάλες πόλεις ή και αστικά κέντρα– λοιποί οικισμοί
- Ορεινές – πεδινές περιοχές
- Ηπειρωτικός – νησιωτικός χώρος
- Μεγάλα νησιά – μικρά νησιά
- Περιφέρειες μεταξύ τους

3. ΚΛΑΔΙΚΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ (ΝΕΟΤΕΡΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ)

Κλαδική σύνθεση – παραγωγική δομή: διαφορετική σε κάθε περιοχή

Δυναμικοί και φθίνοντες κλάδοι

Περιοχές διαρθρωτικής οπισθοδρόμησης (εξήγηση)

Μέτρα Πολιτικής

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Το σημαντικότερο γιατί **μπορεί να εκφρασθεί ποσοτικά** (Ε.Ε.: κ.κ. ΑΕΠ)
Διερεύνηση των ανισοτήτων με βάση: **Επίπεδο και ρυθμό ανάπτυξης** $\Rightarrow$ κατάταξη
περιφερειών σε κατηγορίες βάσει της προβληματικότητάς τους, σε σχέση με το
μέσο εθνικό επίπεδο

		ΕΠΙΠΕΔΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	
		κ.κ. ΑΕΠπ > κ.κ. ΑΕΠχ	κ.κ. ΑΕΠπ < κ.κ. ΑΕΠχ
ΡΥΘΜΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	r κ.κ. ΑΕΠπ > r κ.κ. ΑΕΠχ	Αναπτυγμένες	Αναπτυσσόμενες
	r κ.κ. ΑΕΠπ < r κ.κ. ΑΕΠχ	Φθίνουσες	Προβληματικές

Βοηθάει να διαμορφωθούν τα όρια των περιφερειακών ανισοτήτων, πέρα από τα οποία δημιουργείται περιφερειακό πρόβλημα και συνεπώς θα πρέπει να αντιμετωπισθεί
Αυτό γίνεται σε **εναρμόνιση με τους εκάστοτε σκοπούς της εθνικής οικονομικής πολιτικής** για τη συνολική οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Κάθε φορά επιλέγεται ένας συνδυασμός των κριτηρίων **Ισότητας (ή κοινωνικής δικαιοσύνης) – Αποτελεσματικότητας (μέγιστης αποδοτικότητας στην κατανομή και χρήση των πόρων)**

Ταξινόμηση περιφερειών με βάση τον βαθμό ανάπτυξης

1. ΑΝΑΠΤΥΓΜΕΝΕΣ

1.1. Ισορροπης Ανάπτυξης

Υψηλό επίπεδο ανάπτυξης, απασχόλησης και κ.κ. εισοδήματος.

Επαρκείς υποδομές και υψηλό επίπεδο ποιότητας ζωής.

Βρίσκονται συνήθως γύρω από μεγάλα μητροπολιτικά κέντρα, ως δορυφόροι οικισμοί.

Ανάγκη μέτρων διατήρησης της ισορροπίας, για να μην μετατραπούν σε κορεσμένες ή φθίνουσες.

1.2. Κορεσμένες ή συμφορημένες

Υπερβολική ανάπτυξη στο παρελθόν, υπερσυγκέντρωση πληθυσμού και δραστηριοτήτων, αύξηση πιέσεων σε φυσικό και δομημένο περιβάλλον, κόστος συμφόρησης.

Τάσεις εγκατάλειψης.

Μέτρα για ορθολογικότερη οργάνωση του χώρου, αποκέντρωση δραστηριοτήτων, προστασίας και απορρύπανσης του περιβάλλοντος κ.λπ.

2. ΦΘΙΝΟΥΣΕΣ

2.1. Στάσιμες

Καθυστερημένες, με προβλήματα ανάπτυξης, γεωγραφικά απομονωμένες, φτωχές σε παραγωγικούς πόρους, δυσκολία εφαρμογής αναπτυξιακών προγραμμάτων.

Προγράμματα για την έναρξη της αναπτυξιακής διαδικασίας, το σταμάτημα της κατάρρευσης, την άρση της απομόνωσης, τη συγκράτηση του πληθυσμού (συχνά σε πρώτη φάση άμεσες εισοδηματικές ενισχύσεις).

2.2. Διαρθρωτικής οπισθοδρόμησης

Με σημαντική οικονομική ανάπτυξη στο παρελθόν, αλλά με στασιμότητα τώρα, εξαιτίας της κλαδικής τους διάρθρωσης και των μεταβολών της ζήτησης. Φθίνοντες κλάδοι και αδυναμία εκσυγχρονισμού και κλαδικής αναδιάρθρωσης.

Κίνητρα για κλαδική αναδιάρθρωση, παραγωγικό εκσυγχρονισμό, βελτίωση υποδομών, προσέλκυση νέων δραστηριοτήτων, κατάρτιση και επανακατάρτιση του εργατικού δυναμικού.

Πρώτο βήμα: διάγνωση των αιτίων της διαρθρωτικής οπισθοδρόμησης (μεταβολές ζήτησης, έλλειψη ανταγωνιστικότητας, πρόσβασης στις κύριες αγορές κ.ά.).

3. ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΜΕΝΕΣ

3.1. Με βραδύ ρυθμό

Χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης, ανεκμετάλλευστους φυσικούς πόρους, έντονος αγροτικός χαρακτήρας, χαμηλή συσσώρευση κεφαλαίου για επενδύσεις.

Μετανάστευση και έλλειψη δυναμικών αστικών κέντρων.

Προγράμματα σταθεροποίησης και επιτάχυνσης του ρυθμού ανάπτυξης, αξιοποίηση φυσικών πόρων, προσέλκυση επενδύσεων, διαρθρωτικές μεταβολές, αστικές υποδομές.

3.2. Με γρήγορο ρυθμό

Έντονος ρυθμός ανάπτυξης και σημαντική αξιοποίηση φυσικών πόρων.

Ίδρυση νέων βιομηχανικών.

Ενίσχυση πολικών συγκεντρώσεων – σταδιακή δημιουργία δυναμικών αστικών κέντρων.

3.3. Με καινοτομικές ενέργειες

Αξιοποίηση ερευνητικού δυναμικού, σύνδεση έρευνας με την παραγωγή, δημιουργία καινοτόμων προϊόντων και δραστηριοτήτων με την αξιοποίηση της έρευνας και της νέας τεχνολογίας (πληροφορική, βιοτεχνολογία, νέα υλικά, ρομποτική κ.ά. Δημιουργία οργανωμένων χώρων συγκέντρωσης δραστηριοτήτων υψηλής τεχνολογίας (Τεχνοπόλεις, Τεχνολογικά Πάρκα κ.λπ.)

Ενίσχυση της εκπαίδευσης και της R&D καθιέρωση νέων χρηματοδοτικών μέσων (π.χ. venture capital), κίνητρα παραγωγής νέων προϊόντων.

3.4. Με χαρακτηριστικά ενδογενούς ανάπτυξης

Ενεργοποίηση του τοπικού πληθυσμού και των τοπικών πόρων στην αναπτυξιακή διαδικασία, ενίσχυση ΜΜΕ, με αξιοποίηση της τοπικής επιχειρηματικότητας, διεπιχειρησιακή συνεργασία και ευελιξία, προώθηση τοπικών προϊόντων, αξιοποίηση τοπικής παράδοσης και πολιτιστικής δημιουργίας.

Ενίσχυση συμμετοχικών διαδικασιών, συμμετοχή τοπικών φορέων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και προγραμματισμού, ενίσχυση αρμοδιοτήτων τοπικής αυτοδιοίκησης, κίνητρα για αξιοποίηση τοπικών προϊόντων, ενημέρωση και ευαισθητοποίηση πληθυσμού, εκπαίδευση και κατάρτιση, λοιπά θεσμικά και οικονομικά μέτρα.

Αίτια Περιφερειακού Προβλήματος

Πίνακας 3: Συνθετικός δείκτης ευημερίας και ανάπτυξης (ΣΔΕΑ) σε επίπεδο περιφέρειας

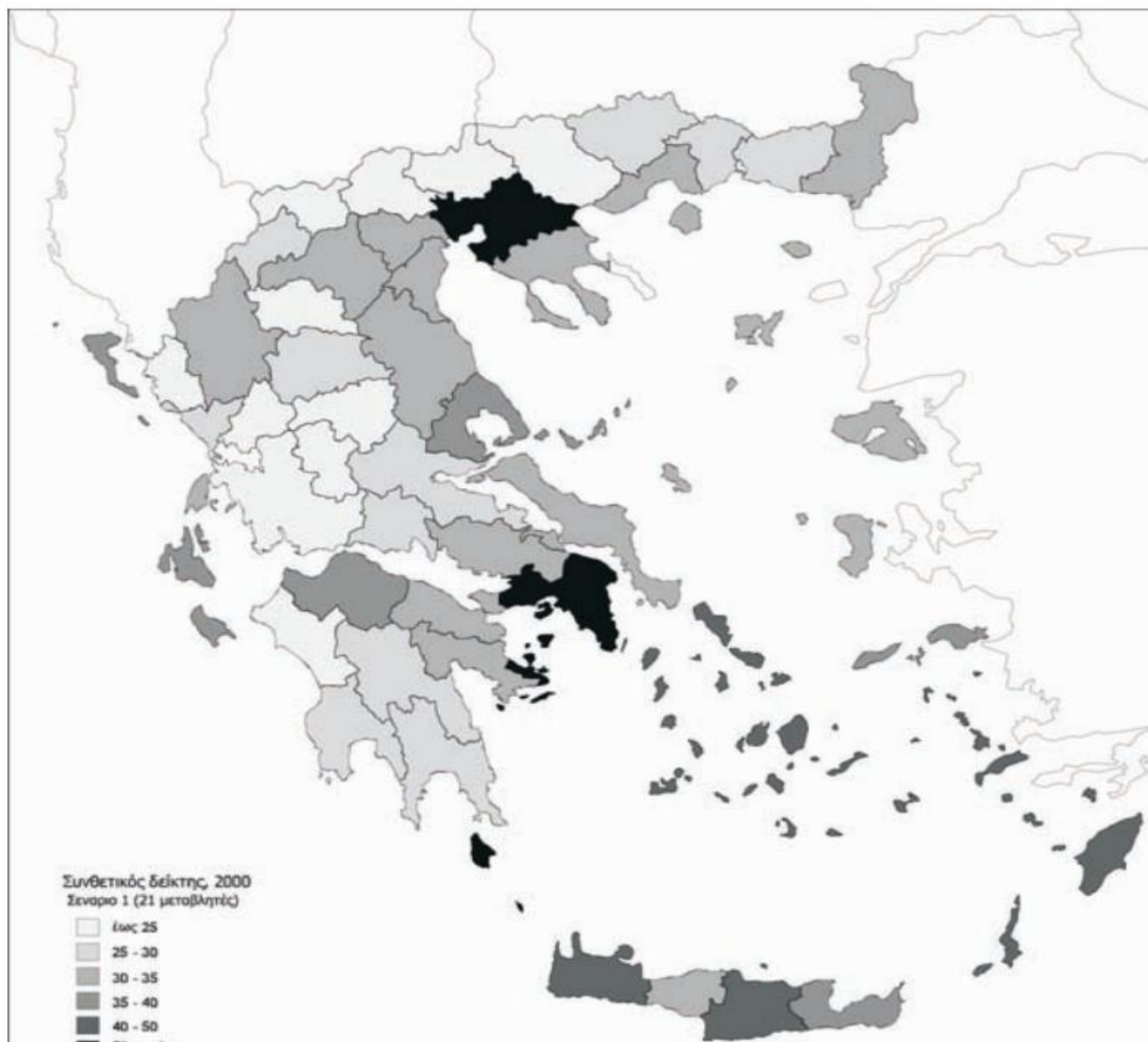
Γεωγραφική Ενότητα	ΣΔΕΑ		ΑΕΠ κατά κεφαλή σε ΜΑΔ	
Περιφέρειες (NUTS II)	2000		2000	
Αττική	75,4	1	76	3
Νότιο Αιγαίο	52,6	2	79	1
Κεντρική Μακεδονία	39,2	3	67	5
Κρήτη	38,8	4	66	6
Βόρειο Αιγαίο	35,0	5	65	7
Ιόνια Νησιά	33,9	6	57	10
Στερεά Ελλάδα	29,4	7	77	2
Θεσσαλία	27,4	8	61	8
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	26,1	9	54	11
Πελοπόννησος	26,0	10	58	9
Δυτική Μακεδονία	23,4	11	67	4
Ήπειρος	22,2	12	46	13
Δυτική Ελλάδα	18,9	13	50	12
C.V w	0,71		0,16	
Max/min	3,98		1,71	

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Πίνακας 1: Η κατανομή του ΑΕΠ και το κατά κεφαλή ΑΕΠ σε ΜΑΔ και σε ευρώ για τους 51 νομούς (2000): συγκρίσεις με μέσους όρους χώρας, ΕΕ-15 και ΕΕ-25.

Γεωγραφική Ενότητα	Ποσοστό συμμετοχής στο ΑΕΠ της Χώρας	ΑΕΠ σε ευρώ				ΑΕΠ σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης (ΜΑΔ)		
		κατά κεφαλή	ποσοστό του Μ.Ο.		ποσοστό του Μ.Ο.	κατά κεφαλή	ποσοστό του Μ.Ο.	
			της Ε.Ε-15	της Ε.Ε-25			της Ε.Ε-15	της Ε.Ε-25
Νομοί (NUTS III)	2000	2000	Ε.Ε-15=100	Ε.Ε-25=100	2000	Ε.Ε-15=100	Ε.Ε-25=100	2000
Ευρωπαϊκή Ένωση - Ε.Ε-15		22.577	100	122	22.576	100	115	
Υποψήφιες χώρες - Υ.Χ-10		3.816	17	21	8.696	39	44	
Διευρυμένη Ευρ. Ένωση - Ε.Ε-25		18.529	82	100	19.581	87	100	
Ελλάδα		11.639	52	63	15.098	67	77	
Αττική	36,96	13.141	5	58	17.046	5	76	87
Θεσσαλονίκη	11,05	13.644	3	60	17.699	3	78	90
Βοιωτία	3,01	23.720	1	105	30.769	1	136	157
Αχαΐα	2,61	9.903	28	44	12.846	28	57	66
Ηράκλειο	2,54	11.167	15	50	14.486	15	64	74
Λάρισα	2,51	11.232	14	50	14.570	14	65	74
Δωδεκάνησος	2,00	14.151	2	63	18.356	2	81	94
Εύβοια	1,96	10.328	22	46	13.397	22	59	68
Μαγνησία	1,93	11.778	10	52	15.278	10	68	78
Φθιώτιδα	1,72	11.273	13	50	14.624	13	65	75
Κοζάνη	1,72	13.604	4	60	17.647	4	78	90
Κορινθία	1,66	12.050	9	53	15.631	9	69	80
Αιτωλοακαρνανία	1,59	8.322	42	37	10.795	42	48	55
Ιωάννινα	1,40	9.558	30	42	12.399	30	55	63
Μεσσηνία	1,33	9.222	37	41	11.963	37	53	61
Χανιά	1,31	11.547	11	51	14.979	11	66	76
Σέρρες	1,27	7.826	44	35	10.152	44	45	52
Ημαθία	1,22	10.043	27	45	13.028	27	58	67
Καβάλα	1,19	10.545	20	47	13.679	20	61	70
Έβρος	1,09	10.257	23	45	13.306	23	59	68
Ηλεία	1,09	7.344	49	33	9.526	49	42	49
Πέλλα	1,09	9.065	38	40	11.759	38	52	60
Κυκλάδες	1,05	12.950	6	57	16.798	6	74	86
Τρίκαλα	1,04	9.232	36	41	11.975	36	53	61
Καρδίτσα	0,98	9.261	34	41	12.013	34	53	61
Λέσβος	0,97	12.297	8	55	15.952	8	71	81
Κέρκυρα	0,95	10.068	25	45	13.060	25	58	67
Χαλκιδική	0,94	10.532	21	47	13.662	21	61	70
Αργολίδα	0,93	10.859	18	48	14.086	18	62	72
Πιερία	0,88	8.557	41	38	11.100	41	49	57
Αρκαδία	0,87	9.375	33	42	12.162	33	54	62
Κιλίκις	0,74	11.012	16	49	14.284	16	63	73
Λασιθί	0,74	12.472	7	55	16.179	7	72	83
Δράμα	0,71	8.810	39	39	11.429	39	51	58
Ξάνθη	0,70	9.246	35	41	11.994	35	53	61
Λακωνία	0,68	8.011	43	36	10.392	43	46	53
Ρέθυμνο	0,66	10.904	17	48	14.144	17	63	72
Ροδόπη	0,64	7.702	47	34	9.991	47	44	51
Καστοριά	0,48	11.296	12	50	14.653	12	65	75
Φλώρινα	0,43	9.863	29	44	12.793	29	57	65
Άρτα	0,42	6.306	51	28	8.180	51	36	42
Φωκίδα	0,39	8.601	40	38	11.157	40	49	57
Πρέβεζα	0,38	7.480	48	33	9.703	48	43	50
Χίος	0,37	9.418	32	42	12.217	32	54	62
Σάμος	0,33	10.821	19	48	14.037	19	62	72
Κεφαλληνία	0,27	10.155	24	45	13.173	24	58	67
Γρεβενά	0,27	7.807	45	35	10.126	45	45	52
Ζάκυνθος	0,27	9.507	31	42	12.333	31	55	63
Θεσπρωτία	0,27	6.425	50	29	8.334	50	37	43
Ευρυτανία	0,20	7.738	46	34	10.037	46	45	51
Λευκάδα	0,17	10.065	26	45	13.056	26	58	67

Σχήμα 3: Περιφερειακές ανισότητες στην Ελλάδα με βάση το Σύνθετο Δείκτη Ευημερίας και Ανάπτυξης (2000)

ΑΙΤΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

1. Γεωγραφικοί παράγοντες
2. Δομή περιφερειακής οικονομίας
3. Χαμηλή σχετική κινητικότητα εργασίας και κεφαλαίου
4. Θεσμικό πλαίσιο
5. Πολιτικοί παράγοντες
6. Πολιτιστικοί παράγοντες
7. Εξωτερικές οικονομίες
8. Περιβαλλοντικοί παράγοντες
9. Έλλειψη διάχυσης καινοτομικών δραστηριοτήτων
10. Εξωτερικός έλεγχος
11. Περιορισμένη επιχειρηματική πρωτοβουλία

1. **Γεωγραφικοί παράγοντες** (επάρκεια φυσικών πόρων, άνιση κατανομή, απόσταση από αστικά κέντρα, γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά περιοχών: ορεινότητα, νησιωτικότητα κ.λπ.)

2. Δομή περιφερειακής οικονομίας (μονοκλαδική διάρθρωση, παραδοσιακοί κλάδοι, φθίνοντες κλάδοι, δυναμικοί κλάδοι, διαρθρωτική οπισθοδρόμηση)

Πίνακας 36: Ταξινόμηση κλάδων περιφέρειας κατά μέγεθος απασχόλησης το 2008

Περιφέρειες	Κλάδος 1	Κλάδος 2	Κλάδος 3	Κλάδος 4	Κλάδος 5	Σύνολο πεντε κλάδων	Μερίδιο συμμετοχής απασχόλησης (%)
Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	Γεωργία, κτηνοτροφία (57.121)	Δημόσια διοίκηση (26.443)	Μεταποίηση (26.141)	Λιανικό εμπόριο (20.386)	Κατασκευές (17.718)	147.809	62,6
Κεντρική Μακεδονία	Λιανικό εμπόριο (102.925)	Γεωργία, κτηνοτροφία (93.961)	Λοιποί κλάδοι μεταποίησης (75.200)	Κατασκευές (64.717)	Λοιποί κλάδοι υπηρεσιών (62.483)	399.286	52,3
Δυτική Μακεδονία	Γεωργία, κτηνοτροφία (18.232)	Κατασκευές (11.142)	Λιανικό εμπόριο (10.375)	Δημόσια διοίκηση (9.916)	Εκπαίδευση (8.646)	58.311	54,4
Ήπειρος	Γεωργία, κτηνοτροφία (26.094)	Κατασκευές (15.824)	Λιανικό εμπόριο (13.759)	Δημόσια διοίκηση (11.895)	Εκπαίδευση (11.309)	78.881	57,7
Θεσσαλία	Γεωργία, κτηνοτροφία (60.503)	Λιανικό εμπόριο (32.998)	Δημόσια διοίκηση (27.845)	Εκπαίδευση (27.178)	Λοιποί κλάδοι μεταποίησης (26.380)	174.904	58,4
Ιόνιοι Νήσοι	Ξενοδοχεία και εστιατόρια (21.243)	Γεωργία, κτηνοτροφία (14.489)	Λιανικό εμπόριο (13.675)	Κατασκευές (9.327)	Λοιποί κλάδοι υπηρεσιών (6.056)	64.790	68,4
Δυτική Ελλάδα	Γεωργία, κτηνοτροφία (57.555)	Λιανικό εμπόριο (32.311)	Κατασκευές (26.965)	Εκπαίδευση (26.666)	Δημόσια διοίκηση (21.688)	165.185	58,7
Στερεά Ελλάδα	Γεωργία, κτηνοτροφία (41.909)	Λοιποί κλάδοι μεταποίησης (25.831)	Λιανικό εμπόριο (23.683)	Κατασκευές (20.981)	Δημόσια διοίκηση (17.999)	130.403	58,3
Αττική	Λιανικό εμπόριο (207.530)	Λοιποί κλάδοι μεταποίησης (164.598)	Δημόσια διοίκηση (154.850)	Άλλες επιχειρηματ. δραστηρ. (133.537)	Κατασκευές (128.288)	788.803	45,6
Πελοπόννησος	Γεωργία, κτηνοτροφία (75.583)	Λιανικό εμπόριο (29.335)	Δημόσια διοίκηση (19.723)	Κατασκευές (19.635)	Εκπαίδευση (16.925)	161.201	64,0
Βόρειο Αιγαίο	Δημόσια διοίκηση (13.309)	Γεωργία, κτηνοτροφία (9.161)	Λιανικό εμπόριο (8.662)	Εκπαίδευση (5.872)	Κατασκευές (5.536)	42.540	58,7
Νότιο Αιγαίο	Ξενοδοχεία και εστιατόρια (28.194)	Λιανικό εμπόριο (18.061)	Κατασκευές (12.087)	Δημόσια διοίκηση (10.135)	Λοιποί κλάδοι υπηρεσιών (8.205)	76.682	61,0
Κρήτη	Γεωργία, κτηνοτροφία (40.769)	Ξενοδοχεία και εστιατόρια (34.976)	Λιανικό εμπόριο (31.136)	Κατασκευές (25.454)	Λοιποί κλάδοι εμπορίου (17.064)	149.399	57,2

3. **Χαμηλή σχετική κινητικότητα εργασίας και κεφαλαίου**
4. **Θεσμικό πλαίσιο** (συγκεντρωτικό – αποκεντρωτικό)
5. **Πολιτικοί παράγοντες** (πολιτική διαμόρφωση συνόρων – συγκρότηση της χώρας: προσάρτηση περιοχών στον εθνικό κορμό σε διαφορετικές χρονικές περιόδους και με διαφορετικές κοινωνικοοικονομικές και πολιτιστικές καταβολές, μακροχρόνιοι πόλεμοι, εθνικές συγκρούσεις: εμφύλιοι πόλεμοι)
6. **Πολιτιστικοί παράγοντες** (μορφωτικό επίπεδο, διαφορετικά ήθη και έθιμα, διαφορετική θρησκεία σε κάποιες περιοχές, έλλειψη ευκαιριών για ενημέρωση, αναψυχή κ.λπ.)

7. **Εξωτερικές οικονομίες** (οικονομίες συγκέντρωσης, γειτνίασης)
8. **Περιβαλλοντικοί παράγοντες** (διαφορές στην κατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος, προσέλκυση πληθυσμού και δραστηριοτήτων)
9. **Έλλειψη διάχυσης καινοτομικών δραστηριοτήτων** (έλλειψη προϋποθέσεων ανάπτυξης εφευρέσεων, νέων προϊόντων, χαμηλή ερευνητική δραστηριότητα, αδυναμία σύνδεσης έρευνας με παραγωγή)
10. **Εξωτερικός έλεγχος** (πολυεθνικές επιχειρήσεις ή επιχειρήσεις που η διοίκησή τους βρίσκεται εκτός περιφέρειας)
11. **Περιορισμένη επιχειρηματική πρωτοβουλία** (αδυναμία κινητοποίησης τοπικών πόρων, ενεργοποίησης τοπικής επιχειρηματικότητας και διαμόρφωσης των προϋποθέσεων ενδογενούς ανάπτυξης)

Θεωρητική Διερεύνηση

ΣΤΑΔΙΑ – ΦΑΣΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ROSTOW 1960)

I. Παραδοσιακής κοινωνίας

► Αγροτική οικονομία (70%)

- Αργές τεχνολογικές εξελίξεις
- Προσήλωση σε παραδοσιακές αξίες

II. Προϋποθέσεων για απογείωση

► Συνειδητοποίηση της ανάγκης για θεμελιακές αλλαγές και για οικονομική πρόοδο

- μεγαλύτερη συσσώρευση κεφαλαίου (επενδύσεις),
- σύνδεση γεωργίας με τυποποίηση – μεταποίηση,
- βελτίωση συνθηκών υγείας (μείωση θνησιμότητας),
- ποιότητα εκπαίδευσης,
- επέκταση μεταφορών και εμπορίου κ.λπ.

III. Απογείωσης (20-30 έτη)

► Σταθεροποίηση των ανοδικών ρυθμών ανάπτυξης

- επίλυση βασικών προβλημάτων
- εμφάνιση ηγετικών κλάδων,
- αύξηση του ρυθμού αποταμιεύσεων και επενδύσεων,
- οργάνωση του κατάλληλου θεσμικού πλαισίου κ.λπ.

IV. Ωριμότητας

► Εφαρμογή σύγχρονης τεχνολογίας σε όλες τις δραστηριότητες

- αύξηση αστικού πληθυσμού και μείωση αγροτικού,
- αύξηση παραγωγικότητας (ΑΕΠ/Α) και κ.κ. εισοδημάτων (ΑΕΠ/Π) κ.λπ.

V. Μαζικής κατανάλωσης

► Γενίευση κοινωνικής ευημερίας

- μαζικοποίηση κατανάλωσης διαρκών καταναλωτικών αγαθών (αυτοκίνητο, τηλέφωνο, ηλεκτρικές συσκευές κ.ά.)
- μετακίνηση αστικού πληθυσμού προς τα προάστια (προαστιοποίηση)

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΟΥ ROSTOW

ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΩΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΑΝΙΣΟΤΗΤΩΝ

↳ Δημιουργία ηγετικών κλάδων

η χωρική κατανομή των ηγετικών κλάδων δημιουργεί
και ηγετικές περιφέρειες με αποτέλεσμα η σχετική
αναπτυξιακή διαδικασία (όπως περιγράφεται στα στάδια)
να ενθαρρύνει τις περιφερειακές ανισότητες

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ

↳ Απουσία ενδοπεριφερειακής προσέγγισης

↳ Απουσία μηχανισμού μετάβασης μεταξύ των σταδίων

↳ Αδυναμίες λόγω μονοσήμαντης πορείας (συνεχώς
ανοδική πορεία, απουσία κύκλων στην αναπτυξιακή
πορεία)

ΣΤΑΔΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ FRIEDMANN (1973)

☞ Σύνδεση των φάσεων της ανάπτυξης με την περιφερειακή πολιτική (σε κάθε φάση διαφορετικά μέτρα)

Α' ΠΡΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΦΑΣΗ

ΑΕΠβ/ΑΕΠ = 0-10%

- Μικρό ενδιαφέρον για Περιφερειακά Προβλήματα
 - Βελτίωση υγείας, εκπαίδευσης, μεταφορών, γεωργίας
 - Κατανομή επενδύσεων ⇒ Κεντρικά σημεία στο χώρο

Β' ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗ ΦΑΣΗ

ΑΕΠβ/ΑΕΠ = 10-25%

- Αρχή διαδικασίας βιομηχανικής ανάπτυξης
- Περιφερειακή πολιτική ⇒ Αξιοποίηση εξωτερικών οικονομιών
- Ενταση περιφερειακών προβλημάτων

Γ' ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΦΑΣΗ

ΑΕΠβ/ΑΕΠ = 25-50%

- Απομονωμένες περιμετρικές περιοχές
- Περιφερειακή πολιτική ⇒ Ανάπτυξη περιμετρικών περιοχών
 - Οργάνωση υποδομών αστικών κέντρων
 - Ολοκληρωμένη ανάπτυξη
 - Εξωστρέφεια

Δ' ΜΕΤΑΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΦΑΣΗ

ΑΕΠβ/ΑΕΠ = 50% με τάση φθίνουσα

- Μείωση περιφερειακών ανισοτήτων (χωρική ομοιομορφία στην κατανομή των πόρων)
- Περιφερειακή πολιτική ⇒ Προστασία περιβάλλοντος
 - Βιώσιμη ανάπτυξη
 - Αναπλάσεις αστικών κέντρων
 - Βελτίωση ποιότητας ζωής (υγεία, πρόνοια, ποιότητα κατοικίας)
 - Άνοδος του πολιτιστικού επιπέδου

ΜΕΤΑΓΕΝΕΣΤΕΡΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ (FRIEDMANN 1982)

ΒΙΩΜΕΝΟΣ ΧΩΡΟΣ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ
➤ Πόλη – οικισμός ➤ Αστικό περιβάλλον ➤ Κοινωνικές σχέσεις ➤ Ζωή των κατοίκων (περιοχές σε διάφορες κλίμακες με ιστορία και συνέχεια)	➤ Δημιουργείται και ελέγχεται από τις επιχειρήσεις Χωρίς ιστορία και συνέχεια

ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ – ΦΑΣΕΙΣ

⊙ Σταδιακή υποταγή του Βιωμένου στον Οικονομικό Χώρο

⊙ Ανάπτυξη = Μεγέθυνση

δημιουργία κοινωνικού κόστους της ανάπτυξης

⊙ Οικονομική διεύρυνση – κυριαρχία παγκοσμίου κεφαλαίου
κοινωνικές αλλαγές (εργασιακές: υπεργολαβίες, μερική απασχόληση) ένταση της εξάρτησης

⊙ Οικονομική κρίση του κράτους
ανεργία, ρύπανση, ερήμωση υπαίθρου, αποβιομηχάνιση

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ - ΦΑΣΕΙΣ

⊙ **Ανισότητες Κέντρου – Περιφέρειας. Οι κεντρικές περιφέρειες κυριαρχούν των περιμετρικών μέσω:**

- Οικονομιών Συγκέντρωσης
- Πολλαπλασιαστικών φαινομένων
- Έλεγχου της τεχνολογίας
- Πληροφόρησης

⊙ **Μετάλλαξη του περιφερειακού προβλήματος (μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων)**

- Περιβαλλοντικά προβλήματα
- Κοινωνικά προβλήματα
- Υποβάθμιση ποιότητας ζωής
- Ανάγκη για αναπλάσεις αστικών περιοχών

ΛΥΣΗ

Σχεδιασμός περιφερειακής πολιτικής (σύστημα σκοπών – μέσων)

Περιφερειακή πολιτική:

Αντιμετώπιση πιέσεων οργανωμένων τοπικών, κλαδικών και συντεχνιακών συμφερόντων

Πρόσφατες απόψεις:

ΕΝΔΟΓΕΝΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

⊙ Πόλωση (στα πρώτα στάδια της ανάπτυξης)

⊙ Διάχυση της ανάπτυξης στην περιφέρεια
(σε προωθημένα στάδια της ανάπτυξης)

Συμπέρασμα:

«οι διεθνείς και διαπεριφερειακές ανισότητες ανάπτυξης αποτελούν αναπόφευκτη συνέπεια και προϋπόθεση αυτής της ίδιας της αναπτυξιακής διαδικασίας»

ΘΕΩΡΙΑ ΣΩΡΕΥΤΙΚΗΣ ΑΙΤΙΟΤΗΤΑΣ (MYRDAL 1969)

Βασική υπόθεση: Οι δυνάμεις της αγοράς εντείνουν τις περιφερειακές ανισότητες

Δύο αλληλοσυνδεόμενες διαδικασίες:

⊙ Διαδικασία Σωρευτικής Αιτιότητας

Ανάπτυξη σε ορισμένα Κέντρα

- Φυσικά πλεονεκτήματα: κατάλληλη τοποθεσία, πρώτες ύλες, ενεργειακοί πόροι κ.ά.
- Επίκτητα πλεονεκτήματα: μεταφορικές υποδομές, υπηρεσίες (εμπόριο, τράπεζες, υγεία, εκπαίδευση κ.λπ.), ειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό κ.ά.

Η σωρευτική αιτιότητα ενισχύει τα Κέντρα Ανάπτυξης

(μέσω της δημιουργίας εξωτερικών οικονομιών, απροθυμίας επιχειρήσεων να εγκατασταθούν στην Περιφέρεια, άγνοια ευκαιριών για την Περιφέρεια)

⊙ Διαδικασία Χωροταξικής Αλληλεξάρτησης

Αρχικά, αποδυνάμωση της Περιφέρειας

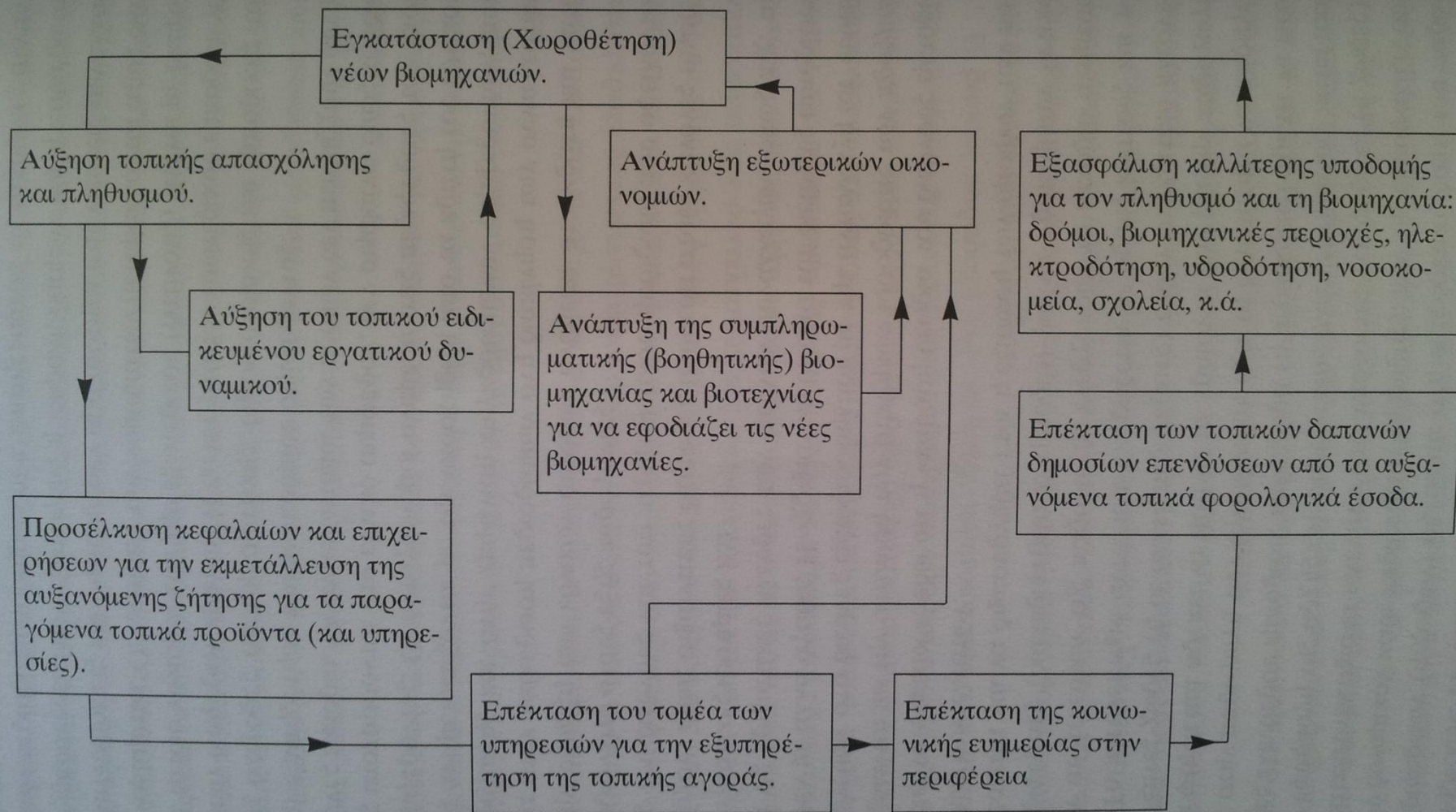
- Απομύζηση (κεφαλαίων, ανθρώπινου δυναμικού)
- Προμήθεια αγαθών που εμποδίζουν την ανάπτυξη της τοπικής παραγωγής

Σε μεταγενέστερο στάδιο, διάχυση της ανάπτυξης

↑ Αγροτικής παραγωγής (για τις αγορές των κέντρων)

↑ Τυποποίησης και μεταποίησης της αγροτικής παραγωγής ⇒ βιομηχανική ανάπτυξη

↑ Εμπορίου, μεταφορών, υπηρεσιών (τράπεζες, υγεία πρόνοια κ.λπ.), εισαγωγή νέων τεχνολογιών κ.ά.

Διάγραμμα 1: Διάγραμμα της «σωρευτικής» ανισότητας του Myrdal (1). Πηγή: Chorley and Haggett, *Models in geography*, 1967.

ΣΤΑΔΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ MYRDAL

1ο ΣΤΑΔΙΟ: ΠΡΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ

- ↳ Περιφερειακές ανισότητες λίγες
- αγροτική οικονομία
 - παραδοσιακές δομές

2ο ΣΤΑΔΙΟ: ΣΩΡΕΥΤΙΚΗΣ ΑΙΤΙΟΤΗΤΑΣ

- ↳ Ένταση περιφερειακών ανισοτήτων
- κυριαρχία αποψιλωτικών αποτελεσμάτων

3ο ΣΤΑΔΙΟ: ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

- ↳ Μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων
- διάχυση της ανάπτυξης,
 - μέτρα περιφερειακής πολιτικής

Μειονέκτημα:

**υποτιμά την διαδικασία απομύζησης,
η οποία συνήθως επικρατεί της διάχυσης
στις περισσότερες περιπτώσεις (διεθνής εμπειρία)**

ΘΕΩΡΙΑ ΔΙΑΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

Βασική υπόθεση:

Διαφορετική παραγωγική διάρθρωση ➔ Ειδίκευση Περιφερειών

Αρχή Συγκριτικού Πλεονεκτήματος

- Η κάθε Περιφέρεια ειδικεύεται σε προϊόντα και υπηρεσίες που παράγει φθηνά
- Εισαγωγή αγαθών και υπηρεσιών που παράγει ακριβά

ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

Δημιουργία προβλημάτων σε κλάδους και Περιφέρειες που θίγονται από τον ανταγωνισμό Περιφερειών του εξωτερικού (αύξηση ανεργίας και μείωση εισοδημάτων)

Κυρίως σε Περιφέρειες που αδυνατούν να κάνουν εξαγωγές ή να γίνουν ανταγωνιστικές

ΚΥΡΙΕΣ ΛΥΣΕΙΣ ΣΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΠΡΟΚΑΛΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

1. ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΣΜΟΣ

- Υποτίμηση νομίσματος
- Μείωση εισαγωγών (ποσοστώσεις)
- Αύξηση δασμών
- Αυστηρότεροι έλεγχοι
- Επιδότησεις εξαγωγών

2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ

- ΖΩΝΕΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Ελεύθερη εισαγωγή (χωρίς δασμούς) πρώτων υλών και ημικατεργασμένων προϊόντων για την παραγωγή αγαθών που εξάγονται χωρίς τοπικές ή άλλες επιβαρύνσεις

- ΤΕΛΩΝΙΑΚΕΣ ΕΝΩΣΕΙΣ

Κατάργηση δασμών στις εμπορικές συναλλαγές και κοινό δασμολόγιο με τρίτες χώρες (εκτός ένωσης)

- ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΖΩΝΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

Κατάργηση δασμών μέσα στη ζώνη, αλλά διατήρηση δασμολογίου των χωρών - μελών της ζώνης για τις συναλλαγές τους με τρίτες χώρες

-ΚΟΙΝΗ ΑΓΟΡΑ

Τελωνιακή Ένωση και επιπλέον ελεύθερη διακίνηση συντελεστών παραγωγής ανάμεσα στις χώρες - μέλη

-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Κοινή Αγορά και συντονισμός των φορολογικών και νομισματικών συστημάτων των χωρών - μελών

Κοινή Αγορά: Αδυναμία επίλυσης των περιφερειακών προβλημάτων, ένταση

απομόζηση

ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Οι κεντρικές περιοχές τείνουν να προσελκύουν κεφάλαια και εργαζόμενους

ΠΕΡΙΜΕΤΡΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Οι περιφερειακές οικονομίες χάνουν ειδικευμένο εργατικό δυναμικό και κεφάλαια που μετακινούνται στις κεντρικές περιοχές

ΛΥΣΗ: ΕΝΙΑΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

(για όλο το χωρικό σύνολο της Ένωσης, συντονισμός με εθνικές Περιφερειακές Πολιτικές)

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ: ΙΣΟΡΡΟΠΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

Υποβαθμισμένες Περιφέρειες: αυτές που δεν μπορούν να παράγουν πιο αποδοτικά από τις άλλες ένα ή περισσότερα αγαθά ή υπηρεσίες.

PERROUX (1955) – ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Άνιση ανάπτυξη στο χώρο: Η ανάπτυξη δεν εμφανίζεται παντού και μονομιάς, αλλά σε ορισμένα σημεία-πόλους με διαφορετικές εντάσεις και διαχέεται μέσα από διάφορα δίκτυα με διαφοροποιημένα αποτελέσματα για το σύνολο της οικονομίας.

Ο οικονομικός χώρος είναι ένα πεδίο δυνάμεων που αποτελείται από εστίες-πόλους από τις οποίες πηγάζουν κεντρόφυγες και προς τις οποίες έλκονται κεντρομόλες δυνάμεις.

Πόλος ανάπτυξης: ένα σύνολο προωθητικών βιομηχανιών που ασκούν θετικές επιδράσεις στο χώρο.

Τα αστικά κέντρα στα οποία συγκεντρώνονται οι προωθητικές βιομηχανίες γίνονται πόλοι ανάπτυξης επηρεάζοντας την ανάπτυξη της περιβάλλουσας περιφέρειας, που καλείται **πολική περιφέρεια**. Εξ αιτίας του συμπληρωματικού χαρακτήρα τους και του όγκου των συναλλαγών με τον πόλο, οι επί μέρους χωρικές μονάδες της πολικής περιφέρειας συνιστούν ένα σύνολο ιεραρχικά διαρθρωμένο που χαρακτηρίζεται από λειτουργική συνεκτικότητα και αλληλεξάρτηση και από μια σειρά συστηματικών σχέσεων και ροών προς και από τον πόλο και οι οποίες υφίστανται τις θετικές η αρνητικές επιδράσεις του πόλου ανάπτυξης.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΠΡΟΩΘΗΤΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

- α. Ανήκει σε ταχέως αναπτυσσόμενους και δυναμικούς κλάδους.
- β. Ανήκει σε κλάδους υψηλής τεχνολογίας.
- γ. Συμβάλλει στην διοχέτευση στην περιφέρεια τεχνολογικών και θεσμικών καινοτομιών.
- δ. Προκαλεί ταχεία αύξηση των εισοδημάτων που προορίζονται στις επιχειρήσεις του τριτογενή και του πρωτογενή τομέα.

ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΠΡΟΚΑΛΕΙ ΜΙΑ ΠΡΩΘΗΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

Τεχνική Πολική συγκέντρωση (μέσω των ροών των προϊόντων και των εισοδημάτων που προέρχονται από αυτήν, ευνοεί την ανάπτυξη άλλων δραστηριοτήτων, που βρίσκονται σε τεχνική σχέση μ' αυτή).

Πολική συγκέντρωση εισοδημάτων (ευνοεί την πρόοδο του τριτογενή τομέα μέσω των εισοδημάτων που δημιουργεί).

Γεωγραφική πολική συγκέντρωση (αυξάνει το περιφερειακό εισόδημα προκαλώντας μια προοδευτική συγκέντρωση νέων δραστηριοτήτων, που προσελκύονται από την προοπτική διευκολύνσεων στην παραγωγή).

Θετικές εξωτερικές οικονομίες: Είναι τα οφέλη που έχει μία επιχείρηση από τη λειτουργία μίας ή πολλών άλλων, χωρίς να υπάρχει μεταξύ τους κάποια συμβατική σχέση. Η διαφορά με τις **οικονομίες κλίμακας** είναι ότι υπάρχει κάποια συμβατική σχέση εξαιτίας της κλίμακας παραγωγής.

Αρνητικές εξωτερικές οικονομίες: Είναι οι επιβαρύνσεις που έχει μία μονάδα από τη λειτουργία άλλων.

Οικονομίες αστικοποίησης, ή αστικής συγκέντρωσης:
Προκύπτουν από την συγκέντρωση αστικών υπηρεσιών και επιχειρήσεων.

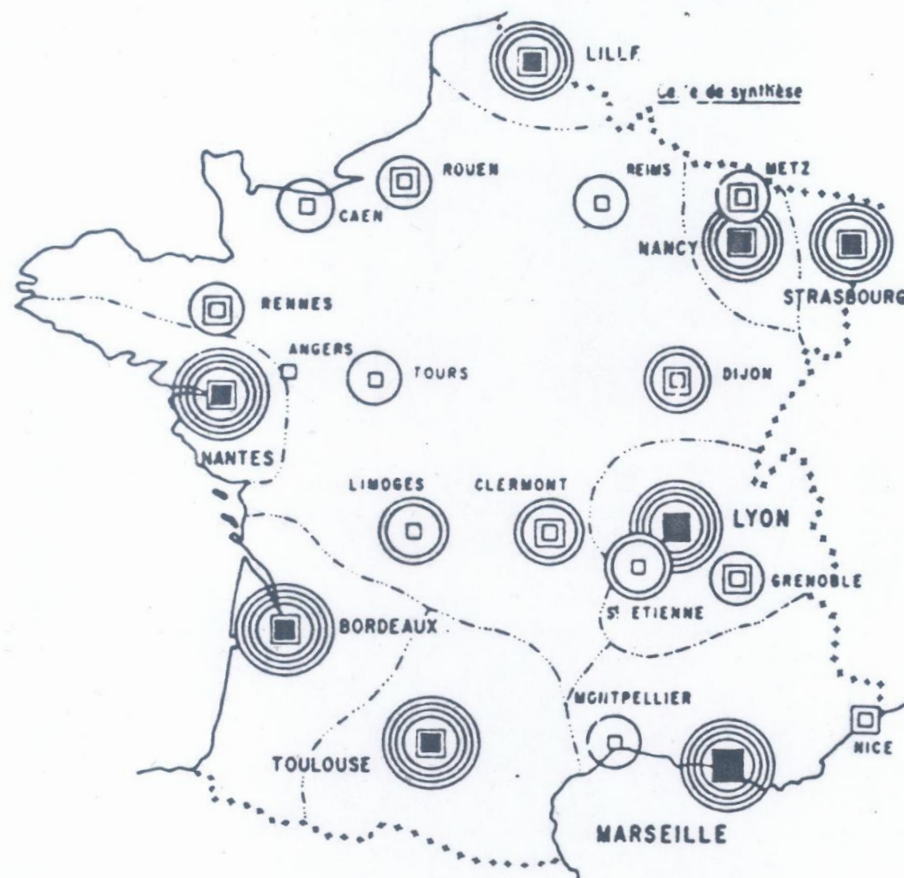
Οι κύριες επιδράσεις του πόλου πάνω στην ανάπτυξη της περιφέρειας

- α. Αύξηση της παραγωγής πρώτων υλών ή και αγροτικών προϊόντων, των βιομηχανιών ειδών διατροφής και των βιομηχανιών εξοπλισμού και παραγωγής εργαλείων.
- β. Ανάπτυξη των βιομηχανιών επεξεργασίας και αξιοποίησης των ημικατεργασμένων προϊόντων καθώς και των βιομηχανιών καταναλωτικών προϊόντων.
- γ. Ανάπτυξη του τριτογενή τομέα και ιδιαίτερα του εμπορίου, των μεταφορών, της χρηματοδότησης.

Κύριοι λόγοι καθιέρωσης της πολιτικής ανάπτυξης ως βασικής στρατηγικής περιφερειακής ανάπτυξης

- Η δημιουργία οικονομιών συγκέντρωσης είναι αποτελεσματικό μέσο προώθησης της οικονομικής ανάπτυξης.
- Η οργάνωση ενός συστήματος αστικών κέντρων αντιμετωπίζει τις αρνητικές επιδράσεις των πόλων και την περιφερειακή ανισορροπία.
- Η συγκέντρωση των επενδύσεων σε ορισμένα σημεία - πόλους αυξάνει την αποτελεσματικότητα (αποτελεσματικότητα έναντι της ισότητας).
- Η διαδικασία της διάχυσης της ανάπτυξης ενισχύει τις προσπάθειες για την ανάπτυξη των καθυστερημένων περιοχών.

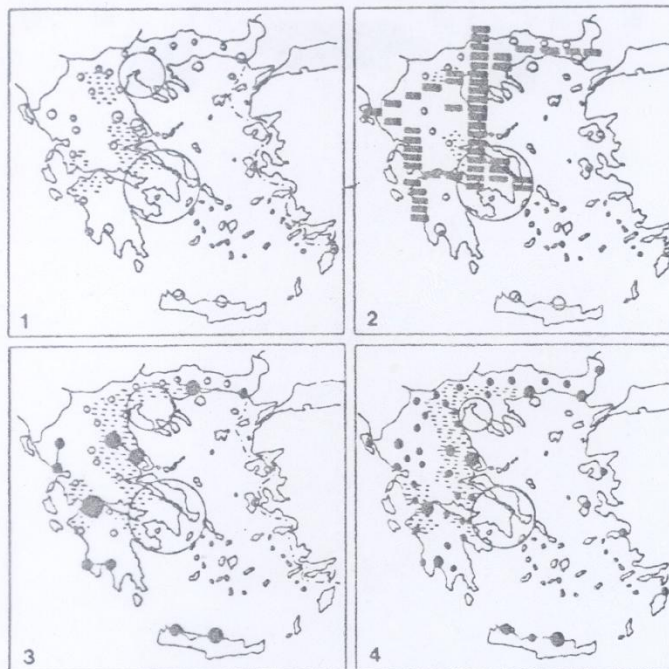
FIG. 27. — LE NIVEAU SUPÉRIEUR
DE L'ARMATURE URBAINE FRANÇAISE

	1 ^{er} Groupe	2 ^{ème} Groupe	3 ^{ème} Groupe	4 ^{ème} Groupe
Equipement				
Influence extérieure				

Source : HAUTREUX. *Le niveau supérieur de l'armature urbaine française*, op. cit., p. 30.

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ
ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ
ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ
ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΙΣ ΤΟ 2000
ΚΑΤΑ ΚΕΠΕ (1972)

1 ΔΙΠΟΛΙΚΗ
2 ΓΡΑΜΜΙΚΗ

3 ΟΛΙΓΟΠΟΛΙΚΗ
4 ΠΟΛΥΠΟΛΙΚΗ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ
ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ
ΠΟΛΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΤΟ 1985 ΚΑΤΑ
ΚΕΠΕ (1987)

Περιφερειακοί
πόλοι ανάπτυξης

Μικρότερα
αστικά κέντρα

Συμπληρωματικοί
πόλοι ανάπτυξης

Περιφερειακές
ενότητες

ΠΑΝΘΥΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΑΣΤΙΚΩΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ
(2000)

ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΚΡΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΩΝ ΠΟΛΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ

- Παγίωση έντονων δυαδικών φαινομένων στις αναπτυγμένες χώρες και αδυναμία να επιτύχουν μια ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη, παρά την καθιέρωση μιας συγκροτημένης περιφερειακής πολιτικής.
- Αδυναμία απορρόφησης των θετικών επιπτώσεων των πόλων ανάπτυξης από τις περιβάλλουσες περιφέρειες, με συνέπεια την υπερίσχυση των απομυζητικών φαινομένων που οδηγούν στην έντονη αντίθεση πόλης-υπαίθρου.
- Διευκόλυνση της καθιέρωσης του διεθνούς καταμερισμού της εργασίας, που προκάλεσε άνισες ανταλλαγές σε βάρος των αναπτυσσόμενων χωρών και περιορίσε τις δυνατότητές τους για αυτοδύναμη και ισόρροπη ανάπτυξη.

Λύση: Ολοκληρωμένη – Ενδογενής Ανάπτυξη

ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ PORTER & KRUGMAN (1990-91)

KRUGMAN:

Η επίδραση των εξωτερικών οικονομιών και του μεταφορικού κόστους εξηγούν την περιφερειακή βιομηχανική συγκέντρωση και τον σχηματισμό των περιφερειακών «κέντρων» και των «περιφερειών».

Υψηλό μεταφορικό κόστος $\Rightarrow$ εμπόδιο στη συγκέντρωση $\Rightarrow$ μείωση του κόστους μεταφοράς συγκέντρωση επιχειρήσεων $\Rightarrow$ εκμετάλλευση εξωτερικών οικονομιών

“ Μια εικόνα του κόσμου τη νύχτα από δορυφόρο δείχνει περισσότερο περιφερειακές συγκεντρώσεις ανθρώπινων και παραγωγικών δραστηριοτήτων, παρά συγκεντρώσεις προσδιορισμένες από τα εθνικά σύνορα”.

PORTER:

Ο βαθμός γεωγραφικής συγκέντρωσης της παραγωγής διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στον προσδιορισμό των κλάδων εκείνων που μπορούν να αποκτήσουν συγκριτικό πλεονέκτημα στην παγκόσμια οικονομία.

Οικονομικό Πλαίσιο: ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ